

Značilni plazovni problemi

Združenje Evropske plazovne službe (EAWS) je opredelilo pet tipov plazovnih problemov, namen katerih je opis značilnih situacij nestabilne snežne odeje, ki se pojavljajo na plazovitih območjih. S poudarkom na vzroku nestabilnosti so plazovni problemi v pomoč in podporo sodelavcem plazovnih služb in zimskim športnikom pri prepoznavanju plazovne nevarnosti. Informacija o plazovnih problemih dopolnjuje stopnjo plazovne nevarnosti in lego nevarnih območij območij (višina in usmerjenost terena glede na sonce, veter) in predstavlja tretjo raven informacijske piramide.

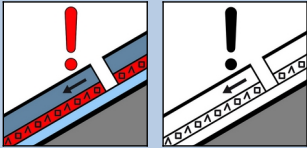
Pojasnila, ki jih navajamo v nadaljevanju, vključujejo splošni opis posameznega plazovnega problema, vključno z:

- pričakovanimi vrstami plazov in sprožilci plazov,
- opisom značilne prostorske porazdelitve in lego šibke plasti v snežni odeji,
- opredelitvijo mehanizma proženja,
- opisom značilnega obdobja trajanja in časovne porazdelitve plazovnega problema,
- in na koncu nasvetom za gibanje na plazovitem terenu.

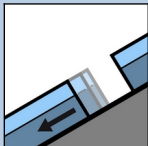
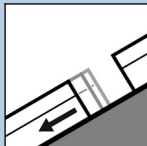
Poudarek je na zagotavljanju informacij za vse, ki se gibljejo v plazovitem svetu, hkrati pa so značilni plazovni problemi lahko v pomoč tudi plazovnim službam.

  <h2 style="display: inline;">Nov sneg</h2>			
Kaj?	Značilnosti	Med sneženjem in tudi po njem novi sneg predstavlja plazovni problem zaradi dodatne obremenitve na obstoječo snežno podlago (na star sneg in tudi na plasti novega snega). Nevarnost je odvisna od številnih dejavnikov, na primer temperature zraka, vetra in značilnosti stare snežne odeje oz. snežne podlage.	
	Tip plazov in sprožitvev	<ul style="list-style-type: none"> • kložasti plazovi suhega snega • plazovi suhega nesprijetega snega • možni so spontani plazovi ali plazovi sproženi zaradi dodatne obremenitve 	
Kje?	Prostorska porazdelitev	Na splošno je problem prisoten na širšem območju in na vseh pobočjih ne glede na osončenost in vetrovnost.	
	Lega šibke plasti v snežni odeji	Kložasti plazovi suhega snega: Običajno na stiku novega snega in stare snežne podlage ali med plastmi novozapadlega snega. Občasno nekoliko pod površino stare snežne odeje. V tem primeru dodatno prevladuje problem "šibke plasti v starem snegu".	Plazovi suhega nesprijetega snega: Začne se na površini, vendar lahko tok plazu prodre globlje v snežno odejo.
Zakaj?	Mehanizem proženja	Kložasti plazovi suhega snega: Rušenje novonastalih šibkih plasti v novem snegu ali zaradi dodatne obremenitve, ki jo predstavlja novozapadli sneg na predhodne šibke plasti (površina stare snežne odeje ali globlje).	Plazovi suhega nesprijetega snega: Snežni kristali novega snega so med seboj slabo povezani.
Kdaj?	Obdobje trajanja	V času sneženja in nekaj dni po njem.	
Kako se jim izogniti?	Prepoznavanje na terenu	Prepoznavanje problema novega snega je dokaj enostavno, saj vpliva na večino terena, vendar je lahko opredelitev s tem povezane nevarnosti zelo zapletena. Upoštevajte kritično količino novozapadlega snega in sledove sveže sproženih plazov.	
	Priporočila za gibanje na plazovitem terenu	Kložasti plazovi suhega snega: Počakajte, da se snežna odeja stabilizira in da se različne plasti v novem snegu sprimejo.	Plazovi suhega nesprijetega snega: Večjo nevarnost kot zasutje predstavljajo manjši plazovi, ki nas lahko spodnesejo. Upoštevajte posledice na ekstremnih terenih.

  <h2>Napihan sneg</h2>		
Kaj?	Značilnosti	Plazovni problem je povezan z vetrnim prenašanjem nesprijetega (novega ali starega) snega iz površinskih plasti snežne odeje.
	Tip plazov in sprožitvev	<ul style="list-style-type: none"> kložasti plazovi suhega snega možni so spontani plazovi ali plazovi sproženi zaradi dodatne obremenitve
Kje?	Prostorska porazdelitev	Zelo spremenljiva, praviloma na zavetrnih pobočjih, v grapah in žlebovih, za robovi (grebeni/slemeni) in v podobnih zavetrnih legah. Pogosteje nad gozdno mejo.
	Legs šibke plasti v snežni odeji	Običajno na stiku napihanega snega in stare snežne podlage pod njim, lahko pa tudi med različnimi plastmi napihanega snega (plastitev lahko nastane zaradi sprememb hitrosti vetra med viharnim obdobjem). Občasno nekoliko nižje v stari snežni odeji. V tem primeru dodatno prevladuje problem "šibke plasti v starem snegu".
Zakaj?	Mehanizem proženja	Napihan sneg dodatno obremeni šibko plast in ustvari plast, ki je praviloma bolj zbita in zato še posebej dovzetna za sprožitvev, saj ob zrušitvi nastane razpoka, ki se značilno razširi/podaljša čez cel zameť.
Kdaj?	Obdobje trajanja	Snežni zameťi lahko ob prisotnosti vetra nastanejo zelo hitro. Praviloma je problem prisoten v času prenašanja snega in se v nekaj dneh po vetrovnem dogajanju stabilizira.
Kako se jim izogniti?	Prepoznavanje na terenu	Z nekaj vaje in ob dobri vidljivosti je napihan sneg sorazmerno lahko prepoznaven, razen, kadar ga prekrije novozapadli sneg. Opazujte znamenja, ki kažejo na nedavno prisotnost vetra in poskušajte določiti lego območij z napihanim snegom. Prepoznavni znaki so predvsem: plasti napihanega snega (zameťi), nastanek in širjenje razpok, sledovi pred kratkim sproženih plazov, posedanje snežne odeje (vuum-zvok). Pogosto je težko določiti starost snežnih zameťov in znaki vetra ne pomenijo nujno plazovnega problema (npr. ob odsotnosti šibke plasti).
	Priporočila za gibanje na plazovitem terenu	Izogibajte se območjem napihanega snega (zameťom) na strmih pobočjih.

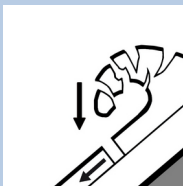
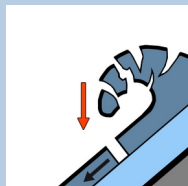
		
<h2>Šibke plasti v starem snegu</h2>		
Kaj?	Značilnosti	Plazovni problem je povezan s prisotnostjo ene ali več šibkih plasti v starem snegu. Značilne šibke plasti so zasut površinski in globinski srež (člašasti kristali, t.i. plovni sneg) in druge vrste snega z oglatimi kristali, ki otežujejo povezovanje posameznih plasti snežne odeje.
	Tip plazov in sprožitvev	<ul style="list-style-type: none"> • kložasti plazovi suhega snega • plazovi se sprožijo predvsem zaradi dodatne obremenitve; spontani plazovi so redki, večinoma se pojavljajo v kombinaciji z drugim plazovnim problemom • možna je t.i. sprožitvev na daljavo in pogosto se ob poružitvi razpoke lahko širijo na večjo razdaljo
Kje?	Prostorska porazdelitev	Šibke plasti v starem snegu se lahko pojavljajo na širšem območju, lahko pa so bolj prostorsko omejene. Najdemo jih lahko na vseh pobočjih, pogostejše pa so v osojnih in zavetrnih legah.
	Lega šibke plasti v snežni odeji	V stari snežni odeji, pogosto globoko zakopana. Če je šibka plast prekrita z debelejšo in bolj utrjeno plastjo, je sprožitvev manj verjetna, vendar so lahko plazovi veliki.
Zakaj?	Mehanizem proženja	Do poružitve na šibki plasti v starem snegu pride ob preobremenitvi njene nosilnosti zaradi dodatne obremenitve.
Kdaj?	Obdobje trajanja	Šibke plasti v starem snegu lahko vztrajajo tedne ali mesece, včasih tudi skozi vso snežno sezono.
Kako se jim izogniti?	Prepoznavanje na terenu	Prisotnost in nevarnost šibkih plasti v starem snegu je zelo težko ugotoviti brez prereza in preizkusa stabilnosti snežne odeje. Znaki nestabilnosti (npr. vuum-zvok pri sesedanju) so sicer zelo značilni, vendar niso tudi vedno prisotni. Ključnega pomena za pravočasno zaznavo obstoja tega plazovnega problema je spremljanje plazovnega biltena in drugih informacij o stanju in preobrazbi snežne odeje.
	Priporočila za gibanje na plazovitem terenu	Gibajte se previdno in se izogibajte terenu (npr. obsežnejšim strmim pobočjim), kjer so posledice plazu velike (npr. globoko zasutje). Upoštevajte pretekli razvoj vremena in snežne odeje na posameznih območjih. Še posebej pozorni bodite na območjih s tanko snežno odejo in tam, kjer ta prehaja iz tanjše v debelejšo. Plazovi, ki se sprožijo zaradi šibke plasti v starem snegu so precejšen vzrok za plazovne nesreče s smrtnim izidom med obiskovalci zasneženih pokrajin.

 				
<h2>Moker sneg</h2>				
Kaj?	Značilnosti	Plazovni problem se pojavi zaradi vode, ki pronica v snežno odejo in oslabi povezavo med posameznimi plastmi snežne odeje. Voda pronica v sneg ob taljenju in ob deževju.		
	Tip plazov in sprožitve	<ul style="list-style-type: none"> • kložasti plazovi mokrega snega • plazovi mokrega nesprijetega snega • plazovi se večinoma sprožijo spontano 		
Kje?	Prostorska porazdelitev	Kadar je pronicanje vode posledica taljenja, je plazovni problem pogosto omejen na določene usmerjenosti pobočij (sončno sevanje) in nadmorske višine (temperatura zraka). V primeru dežja so enako prizadeta pobočja vseh usmerjenosti (pod nadmorsko višino, kjer sneg preide v dež).		
	Lega šibke plasti v snežni odeji	Kjerkoli v snežni odeji, v primeru kložastih plazov pogosto v predhodno obstoječih šibkih plasteh.		
Zakaj?	Mehanizem proženja	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 60%;"> Kložasti plazovi mokrega snega: <ul style="list-style-type: none"> • oslabitev in rušenje že prej obstoječih šibkih plasti v snežni odeji ali porušitev na stikih med plastmi, kjer se zadržuje/teče voda; • dež predstavlja dodatno obremenitev na šibke plasti. </td> <td style="width: 40%;"> Plazovi mokrega nesprijetega snega: <ul style="list-style-type: none"> • oslabitev vezi med posameznimi mokrimi snežnimi kristali. </td> </tr> </table>	Kložasti plazovi mokrega snega: <ul style="list-style-type: none"> • oslabitev in rušenje že prej obstoječih šibkih plasti v snežni odeji ali porušitev na stikih med plastmi, kjer se zadržuje/teče voda; • dež predstavlja dodatno obremenitev na šibke plasti. 	Plazovi mokrega nesprijetega snega: <ul style="list-style-type: none"> • oslabitev vezi med posameznimi mokrimi snežnimi kristali.
Kložasti plazovi mokrega snega: <ul style="list-style-type: none"> • oslabitev in rušenje že prej obstoječih šibkih plasti v snežni odeji ali porušitev na stikih med plastmi, kjer se zadržuje/teče voda; • dež predstavlja dodatno obremenitev na šibke plasti. 	Plazovi mokrega nesprijetega snega: <ul style="list-style-type: none"> • oslabitev vezi med posameznimi mokrimi snežnimi kristali. 			
Kdaj?	Obdobje trajanja	<ul style="list-style-type: none"> • več ur ali dni • stabilnost snežne odeje se lahko zmanjša zelo hitro • še posebno kritično ob prvem prodoru vode v globlje plasti snežne odeje in po tem, ko ima cela snežna odeja temperaturo 0 °C • spontani plazovi so lahko bolj verjetni tekom dneva, odvisno od usmerjenosti pobočja (razen če je dež prevladujoč faktor) 		
Kako se jim izogniti?	Prepoznavanje na terenu	Nevarnost, ki jo predstavlja moker sneg, je večinoma preprosto zaznati. Začetek dežnih padavin, valjenje snežnih koles in kep na pobočjih, manjši plazovi sprijetega in nesprijetega mokrega snega so praviloma predhodni znaki za spontano proženje plazov mokrega snega. Globoko udiranje v snežno odejo je prav tako znak, da se je snežna odeja dodatno navlažila.		
	Priporočila za gibanje na plazovitem terenu	Po jasni, mrzli in suhi noči so zjutraj razmere zaradi zamrznitve površine snežne odeje ugodnejše, saj nastane močna skorja. Po topli, vlažni ali oblačni noči, se problem mokrega snega pogosto pojavi že zjutraj. Kadar dežuje na plast novega snega, se običajno problem pojavi skoraj takoj. Odločilna sta ustrezen časovni načrt in pravilna izbira poteka poti. Pazljivost velja zlasti na območju zaustavljanja plazov, npr. v izteku strmih pobočij, grap.		

 		
<h2>Polzeč sneg</h2>		
Kaj?	Značilnosti	Plazovni problem je povezan z drsenjem celotne snežne odeje od vrha do tal na gladki podlagi, kot so travnata in gladka skalnata pobočja (plošče, police). Prisotnost zdrsnih plazov je povezana z debelejšo snežno odejo z malo ali brez šibkih plasti. Zdrski plazovi se lahko sprožijo tako v mrzli in suhi kot tudi v topli in mokri oziroma vlažni snežni odeji. Sprožitev plazov je težko natančno časovno napovedati, čeprav se v številnih primerih že pred zdrsom pokaže zdrsna razpoka.
	Tip plazov in sprožitev	<ul style="list-style-type: none"> zdrski (talni) plazovi; hladna in suha ali mokra snežna odeja s konstantno temperaturo 0°C skoraj izključno spontani plazovi; proženje zaradi dodatne obremenitve je zelo malo verjetno
Kje?	Prostorska porazdelitev	Predvsem na gladkem površju na pobočjih vseh usmeritev, vendar pogosteje na prisojnih pobočjih.
	Lega šibke plasti v snežni odeji	Na stiku snežne odeje in tal (kopne podlage).
Zakaj?	Mehanizem proženja	Zdrski plazovi nastanejo zaradi zmanjšane trenja med tlemi in snežno odejo zaradi prisotnosti tekoče vodev pritalni snežni plasti.
Kdaj?	Obdobje trajanja	Več dni in tudi mesecev; občasno skozi celotno snežno sezono. Plazovi se lahko sprožijo kadarkoli čez dan, spomladi pa so pogostejši v popoldanskem času.
Kako se jim izogniti?	Prepoznavanje na terenu	Problem polzečega snega je pogosto mogoče prepoznati po prisotnosti zdrsnih razpok, ki so pogoste predhodnice sprožitve zdrsnega plazov. Vendar pa obstoj razpoka še ne pomeni neposredne nevarnosti sprožitve plazov, saj je to skoraj nemogoče napovedati. Ti plazovi se lahko sprožijo tudi brez predhodnega znamenja – zdrsne razpoke.
	Priporočila za gibanje na plazovitem terenu	Izogibajte se območjem v bližini zdrsnih razpok.

Izbirna plazovna problema

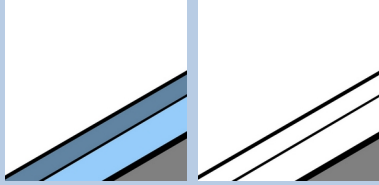
Združenje Evropske plazovne službe (EAWS) je opredelilo tudi dva izbirna plazovna problema, ki sta prav tako v podporo sodelavcem plazovnih služb in zimskim športnikom pri prepoznavanju plazovne nevarnosti. Vendar pa sta oblikovana za posebne situacije, ki se jasno razlikujejo od petih osnovnih plazovnih problemov. Izbirna plazovna problema se lahko uporabljata za bolj jasno ponazoritev nevarnosti na določenem geografskem območju in/ali na območjih, ki so pod vplivom edinstvenih topografskih in podnebnih dejavnikov.

Opasti

Kaj?	Značilnosti	Valovom podobna tvorba mehkega ali trdega napihanega snega, ki je pogosto previsna.
	Tip plazov in sprožitev	Zrušitev opasti lahko sproži snežne plazove na strmih pobočjih pod njo. Tip plazu je lahko suh ali moker, kložast ali nesprijet, odvisno od snežne odeje na pobočjih pod opastjo.
Kje?	Prostorska porazdelitev	Opasti se pojavljajo na zavetrnih straneh vetrovno izpostavljenih grebenov ali ostrih prelomov terena.
	Lega šibke plasti v snežni odeji	Snežni nanosi širijo opast navzven, zato je bolj svež, rahel in za sprožitev bolj občutljiv del opasti običajno ob njenem zunanjem robu.
Zakaj?	Mehanizem proženja	<ul style="list-style-type: none"> Spontane porušitve opasti so pogoste med med obdobji močnega, viharnega vetra, saj se opasti hitro širijo navzven in postanejo nestabilne zaradi napihanega snega. Hitro segrevanje, padavine ali dolgotrajno taljenje lahko povzročijo, da postanejo opasti nestabilne, se upognejo in zrušijo.
Kdaj?	Obdobje trajanja	Ko opasti enkrat nastanejo, so lahko problem skozi vso sezono, običajno od sredine zime do pomladi.
Kako se jim izogniti?	Prepoznavanje na terenu	Opasti se pojavljajo na grebenih ali ostrih prelomih terena in jih je običajno lahko prepoznati. Vendar pa je med stanjem na njih včasih težko oceniti njihovo velikost. Opasti se pogosto odlomijo bolj v notranjosti, kot bi pričakovali, tudi že na območju ravnega terena, in so vzrok številnih nepričakovanih padcev v gorah.
	Priporočila za gibanje na plazovitem terenu	Izogibajte se gibanju po velikih opasteh na grebenih in pod njimi, zlasti v obdobjih vetrnega prenašanja snega ali ob visokih temperaturah.

Kadar nobeden od plazovnih problemov ni izrazit, se za opis situacije lahko uporabi izraz "brez izrazitega plazovnega problema".

Brez izrazitega plazovnega problema

To ni točno določen plazovni problem. Gre za zelo neprepričljiv scenarij brez jasnega vzorca, ki bi mu uporabnik lahko sledil in tako zmanjšal posledice. Možen je kateri koli tip plazu. Odsotnost značilnega plazovnega problema ne pomeni varnih razmer. Še vedno se priporoča običajna previdnost.